

PARAMOUNT

Res no és com sembla

QUIM ARANDA

Set anys després que es traduí al català per primer cop una novel·la de l'israelià Dror Mishani, *El cas d'una desaparició* (RBA, La Negra, 2014), n'arriba la segona, *Tres* (Empúries/Anagrama). El títol fa referència a les dones protagonistes de la història. La primera, l'Orna, intenta refer-se d'un divorci que l'ha deixada malparada i amb un nen de 9 anys a càrrec seu, mentre el pare ha marxat al Nepal amb la dona amb qui s'ha tornat a casar i ha construït una nova

família amb els quatre fills d'ella. La segona és l'Emília, una immigrant lituana, religiosa, que busca una llar i també a Déu, i que acaba trobant la confirmació que ni tan sols a Israel existeix. I la tercera, l'Ella, mare de tres fills, suposadament infel·lix en el matrimoni, es refugia en la interminable feina d'una tesi doctoral per enganyar la pròpia infelicitat. Totes tres es troben pel camí un home, un tal Gil.

Però abans de continuar, un petit aclariment. Només obrir les primeres pàgines d'*El cas d'una desaparició*, Mishani donava claus sobre el que pretenia en la narració,

TRES
DROR MISHANI
EMPÚRIES/
ANAGRAMA
TRAD. ROSER
LLUCH OMS
294 PÀG. / 20,90 €

amb un diàleg ben explícit sobre per què no hi ha novel·les com les d'Agatha Christie i Stieg Larsson en hebreu. Una afirmació una mica equívoca, que no nega que n'hi hagi –la prova són les històries de Michael Ohayon, de Batya Gur (1947-2005)– però diu que el tipus de crims que s'hi investiguen no sonen reals a Israel: “No tenim assassins en sèrie, ni segrestos, i gairebé no hi ha violadors que ataquin les dones pel carrer. Aquí, quan es comet un delicte, gairebé sempre és el veí, o l'oncle o l'avi, i no cal complicar-se investigant per descobrir el culpable i aclarir el misteri”, deia l'ins-

pector de la policia de Tel Aviv Avraham Avraham, una mena de Maigret ple de neurosis, a la mare del desaparegut. Amb *Tres*, Mishani sembla haver canviat lleugerament de parer. Israel, com tota societat, també produeix monstres i assassins en sèrie, encara que sigui el veí, el fill o el pare.

Recuperació d'un personatge

Tres ve precedida d'un grapat d'edicions fora d'Israel i de quedar en segon lloc del Deutsche Krimipreis, el premi literari alemany més antic i prestigiós de ficció policíaca; també de la primera posició del Prix Mystère de la Critique francès del 2021 per a una traducció. I també ha estat objecte de comparacions –exagerades– amb les obres de Highsmith i el cinema de Hitchcock.

La primera part del tríptic, la millor amb diferència, crea tensió pàgina a pàgina fins al punt final. La segona ja no sorprèn gens perquè el desenllaç s'intueix des de la primera línia. I a la tercera, la intervenció de l'autor és tan evident, i les costures de la novel·la per fer encaixar el puzzle estan tan a la vista, que malbaraten tot el mecanisme.

El motiu pel qual *Tres* ha tingut tant èxit internacional és un altre més dels molts misteris del sector del llibre. Gil no té la profunditat psicològica que Highsmith dona a Tom Ripley, ni tampoc el lector aconsegueix esbrinar a què es deu tanta absència de moral. El mal no necessita cap explicació, però el lector té dret a una mica més que un traç gruixut i esquemàtic.

Benvinguda, malgrat tot, la publicació en català i castellà de *Tres* si, sobretot, serveix per tornar a fer circular *El cas d'una desaparició* i publicar les altres dues novel·les protagonitzades per Avraham Avraham, *A possibility of violence* (2013) i *The man who wanted to know everything* (2015), molt més rodones que aquest tríptic en què, d'acord, res no és com sembla, i els assassins en sèrie no són com els del cinema nord-americà. Però amb això no n'hi ha prou per garantir un punt en comú amb Patricia Highsmith o Alfred Hitchcock. ♦♦

Entre dos mons, sense pertànyer a cap

PERE ANTONI PONS

Najat El Hachmi va guanyar l'últim premi Nadal amb la novel·la *El lunes nos quedarán*, però la mateixa nit de la gala va explicar que no hi havia una única versió original de l'obra sinó dues: una era en castellà i l'altra en català. Com s'ho fan certs escriptors per escriure un llibre simultàniament en dues llengües és una qüestió que ara no toca escatir, però suposo que és per subratllar aquesta doble naturalesa lingüística que, ni a la coberta ni a la contracoberta de l'edició catalana, no hi ha cap referència al premi Nadal.

Els lectors familiaritzats amb les novel·les, els articles i l'assagisme d'El Hachmi retrobaran a *Dilluns ens estimaran* els seus temes de sempre. Hi ha l'exploració dels ne-

guits, les ànsies, els desigs i les esperances d'una dona magrebina jove que s'ha criat a Catalunya i que, en fer-se gran, es troba tan escindida entre dos mons –el de la seva comunitat, tradicionalista, masclista i integrista, i el de la societat occidental, més lliure però d'un racisme que l'arracona o l'expulsa– que sent que no pertany a cap dels dos. Hi ha la narració de la lluita, més problemàtica que heroica, d'aquesta dona per viure, malgrat tots els tabús i els traumes que li han inculcat de petita, d'una manera diferent del que Déu i la comunitat esperen d'ella i del que la tradició –la família, l'imam– li mana.

I hi ha, sobretot, la constatació d'una harmonia i una pau d'esperit impossibles, perquè l'experiència d'aquesta dona jove magrebina que es vol emancipar està travessada per contradiccions irresolubles. La més

DILLUNS ENS ESTIMARAN
NAJAT EL HACHMI
EDICIONS 62/
DESTINO
250 PÀG. / 20,90 €

greu i dramàtica d'aquestes contradiccions és que estima la seva mare però, alhora, menysprea com és i li disgusta tot el que representa: la resignació, la submissió, l'analfabetisme, la dependència. Una altra contradicció, menys dramàtica però més frustrant, ve de constatar que les dones occidentals no són tan lliures com ella les havia idealitzat.

Buscar l'harmonia

Estructurada com una llarga confidència que la protagonista escriu a una amiga seva més desimbolta i atrevida –una amiga a qui enyorava i admira, amb qui està en deute per tot el que li va ensenyar–, *Dilluns ens estimaran* funciona com una clàssica novel·la de formació. La protagonista, que només al final sabem que es diu Naïma, fuig del món claustrofòbic dels seus –El Hachmi fa un retrat severíssim de la comu-

nitat musulmana–, es llança al món –sexe, inseguretats, trastorns, matrimoni, maternitat, canvis de rumb, homes, feines, ambicions literàries– i aconsegueix, a pesar de tot, fer-s'hi un lloc, sense que això suposi trobar cap mena de consoladora harmonia. Sí que a la fi experimenta, en tot cas, una certa epifania que pacifica la relació que té amb ella mateixa i el seu cos.

Transparent i directa, la prosa està sobretot al servei de la peripècia humana –emotiva i moral, però també ideològica– que relata. Tot i que se li poden retreure alguns clixés –“el pesalpit”, “la bola a l'estómac”...– i alguns passatges massa plans, vehicula amb eficàcia una història dura, que ressona vívidament personal. El Hachmi treballa amb uns materials que la fan única dins el panorama de la literatura catalana, però els treballa bé i coratjosament. ♦♦